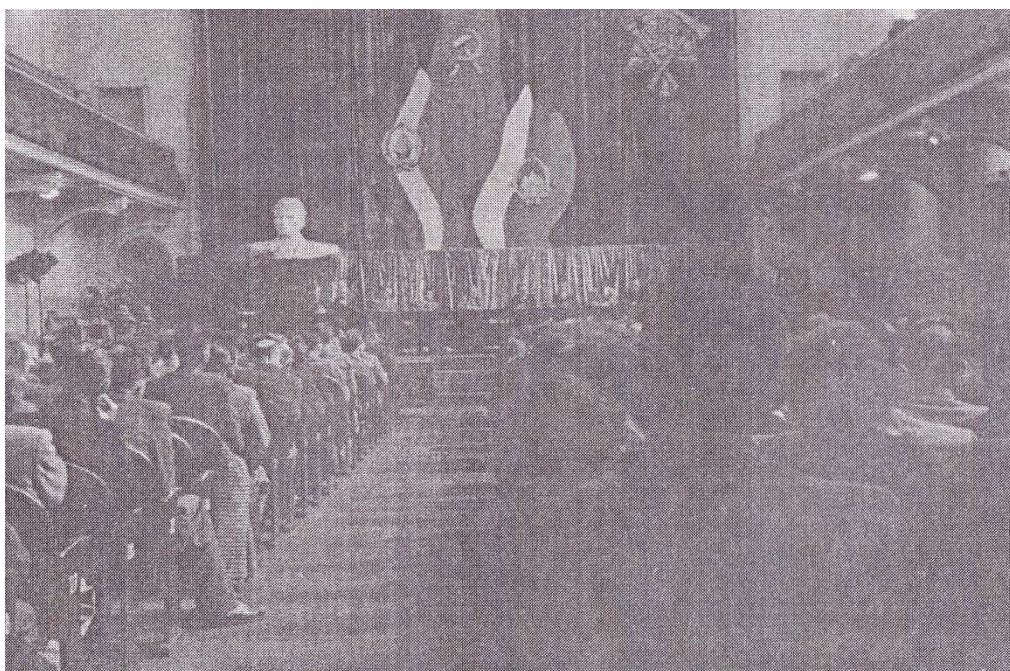

NOV ZAKON O GASILSKIH DRUŠTVIH IN USTANOVNI KONGRES GASILSKE ZVEZE SLOVENIJE 1949

Zakon o prostovoljnih gasilskih društvih je skupščina sprejela 19. maja 1948. V primerjavi s starim zakonom (1933) je novi omogočal skoraj popolno samostojnost gasilskih društev in zvez. S pomočjo odseka za gasilstvo pri ministrstvu za notranje zadeve, političnih organizacij, vodstva OF je bil ustanovljen pripravljalni odbor za ustanovitev Gasilske zveze LR Slovenije. Ta je s svojim rednim delom pričel junija 1949.

V nedeljo, 2. oktobra 1949, je bila ob 8. uri zjutraj v unionski dvorani v Ljubljani 1. kongres Gasilske zveze Ljudske republike Slovenije, kjer je bil za predsednika GZ LRS izvoljen Matevž Hace, za poveljnika pa Miran Špicar.

Slogan ustanovnega kongresa GZ LRS se je glasil: **»Gasilci, zavedajte se, da ste čuvarji socialistične imovine naše junaške domovine!«**

Prvi kongres Gasilske zveze Slovenije leta 1949 v Ljubljani

USTANOVITEV PRVE GASILSKE ŠOLE V ŽIREH IN MEDVODAH

Vodstvo GZS je kmalu po svoji ustanovitvi pričelo z iskanjem rešitev za ustanovitev gasilske šole. Na seji upravnega odbora, ki je bila 14. septembra 1950, je takratni poveljnik Miran Špičar poročal, da bo gasilska šola v Žireh, ker drugje niso mogli dobiti primernih prostorov. Tako se je začelo z adaptacijo, saj je bil namen šolska vrata odpreti **1. oktobra 1950.**

Trimesečna šola za gasilske častnike v prostovoljnem gasilstvu je imela naslednji program:

- gasilstvo,
- administracija,
- zakoni in predpisi,
- elektrotehnika,
- stavbarstvo,
- vodogradnje,
- sanitetna služba,
- politična predavanja,
- P A Z,
- praktične vaje.

Vozila v gasilski šoli v Medvodah

Slovensko gasilstvo je tako dobilo svojo prvo gasilsko šolo, za katero je zamisel tlela že od leta 1937.

S pomočjo Izvršnega odbora OF Slovenije je Gasilske zveza LRS dobila v Medvodah Koslerjevo posest - stavbo s pripadajočim parkom in za vaje potrebnim zemljiščem ter vso opremo za internat. Državni zavarovalni zavod, direkcija za Slovenijo, je s svojo podporo pomagal kriti stroške za preureditev stavbe in dopolnitev opreme.

24. decembra 1950 se je šola iz Žirov preselila v Medvode, kjer je bil tudi zaključek prvega tečaja, ki je potekal v Žireh.

Gasilska šola v Medvodah je bila ukinjena leta 1963. Izobraževanje gasilskega kadra se je tako odvijalo v 8 gasilskih centrih, v gasilskih zvezah in društvih.

PRESEDNIKI IN POVELJNIKI GZS

PRESEDNIKI	POVELJNIKI
*Matevž Hace (1949 – 1963)	Miran Špicar (1949 – 1965)
Metod Rotar (1963 – 1976)	Milan Vrhovec (1965 – 1980)
Branko Božič (1976 – 1989)	Anton Sentočnik (1980 – 1998)
Ernest Eöry (1989 – 2008)	Matjaž Klarič (1998 - ?)
Anton Koren (2008 - ?)	

*Po Hacetu se imenuje najvišje gasilsko priznanje.

1. kongres: Hace – Špicar	9. kongres: Božič – Sentočnik
2. kongres: Hace – Špicar	10. kongres: Božič – Sentočnik
3. kongres: Hace – Špicar	11. kongres: Božič – Sentočnik
4. kongres: Hace – Špicar	12. kongres: Eöry – Sentočnik
5. kongres: Rotar – Špicar	13. kongres: Eöry – Klarič
6. kongres: Rotar – Vrhovec	14. kongres: Eöry – Klarič
7. kongres: Rotar – Vrhovec	15. kongres: Koren – Klarič
8. kongres: Božič - Vrhovec	

POMEMBNI ZGODOVINSKI MOŽJE V GASILSTVU

HERON iz Aleksandrije, Ktesibilisov učenec, velik učenjak na področju fizike in matematike, ki je 50 let po izumu brizgalne popravil Ktesibilisov izum in brizgalni dodal vetnik, jo s tem posodobil in usposobil tudi za namene gasilstva.

Heron

CESAR AVGUST, prvi rimski cesar, s pravim imenom Gaj Julij Cezar Oktavijan, ki je vladal 44 let. Avgust se je takrat energično lotil ureditve požarne službe in je Rim razdelil na 14 požarnih okrajev. Ustanovil je nove, vojaško organizirane požarne straže tako imenovane vigiles. Ti vigiles so bili organizirani v sedmih kohortah, ki so imele do 1200 mož in lastno kasarno, delile pa so se na sedem čet (centuriae).

Cesar Avgust

JAN van der HEYDEN, bil je nizozemski baročni slikar, skircirk, tiskar in izumitelj, ki je pripomogel k sodobnemu gasilstvu. Leta 1672 je izboljšal tedaj že uporabno brizgalno, izpopolnil priročnik gasilske opreme, leta 1685 organiziral prvo evropsko prostovoljno gasilsko brigado, napisal ter s slikami opremil prvi gasilski priročnik ter vpeljal sesalne in tlačne cevi.

JAN van der HEYDEN

BENJAMIN FRANKLIN, znameniti ameriški naravoslovec, tiskar, pisatelj in izumitelj, ki je sodeloval pri ustanovitvi DA. Najbolj znan je po dramatičnem poskusu iz leta 1752, pri katerem je spuščal zmaja v nevihti in dobil zamisel za strelovod. Leta 1736 je organiziral skupino gasilcev, ki jo je poimenoval *Philadelphias Union fire Company*. Njegov znameniti rek »Unča preventive je vredna funt zdravila« je bilo takrat geslo gasilcev.

Vitez dr. Josip Savinšek

JOSIP SAVINŠEK, ustanovitelj prve požarne brambe v Metliki.

FRANC DOBERLET, soustanovnik in načelnik leta 1870 ustanovljene požarne brambe v Ljubljani. Hkrati je bil tudi ustanovni načelnik Deželne zveze gasilskih društev na Kranjskem, ustanovljene leta 1888. Njegov rek se je glasil »Politike nisem poznal, ampak deloval sem po geslu, Bogu na čast, bližnjemu na pomoč.«

Franc Doberlet

Ignacij Merhar

IGNACIJ MERHAR, prvi, ki je prelomil z nemškim poveljevanjem in uvedel v gasilske vrste slovensko poveljevanje. Leta 1979 je v Dolenji vasi pri Ribnici ustanovil gasilsko društvo in mu takoj začel poveljevati slovensko. Slovensko je poveljeval tudi na gasilskem shodu v Ljubljani leta 1888, s čimer je vzbudil veliko narodno navdušenje. Za razširitev slovenskega poveljevanja je 1886 izdal prvi slovenski »Vadnik«, kjer je v uvodu zapisal: »Čemu bi se mučil slovenski gasilec z nerazumljivo nemščino, čemu bi slovensko poučevali, nemško pa ukazali storiti, ko nam tega ni treba!«

FRAN BARLE je bil pomemben gasilec, odličen organizator in pisec strokovnih gasilskih člankov. Bil je urednik revije Gasilec in prvi vodja – starešina leta 1919 ustanovljene Jugoslovanske gasilske zveze Ljubljana.

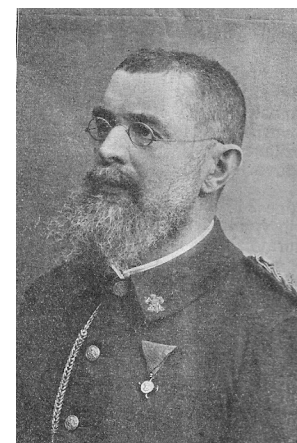
Fran Barle

JOSIP TURK je leta 1928 po smrti Barleta prevzel starešinstvo JGU in slovensko gasilstvo vodil do leta 1936, ko je bil po nalogu iz Beograda imenovan nov odbor Gasilske zajednice za Dravsko banovino.

Josip Turk

FRAN TROŠT je med pomembnimi zato, ker je bil prvi urednik Gasilca. Bil je tudi tajnik Deželne gasilske zveze na Kranjskem.

Fran Trošt

Franc Snoj

FRANC SNOJ je bil imenovan za podstarešino v starešinstvu Gasilske zveze Jugoslavije. Med drugim je pomembna naslednja njegova izjava: »Gasilska organizacije je strogo nepolitična, ustanovljena samo z namenom, da pomaga svojemu bližnjemu v nesreči. Zato mora gasilstvo postati in ostati last celokupnega naroda, odprto vsem in vsakomur.«

MATEVŽ HACE Ko je bil 18. maja 1948 leta v Ljudski skupščini LRS sprejet Zakon o prostovoljnih gasilskih društvih, ga je vodstvo OF predlagalo za predsednika pripravljalnega odbora, ki naj pripravi ustanovno skupščino Gasilske zveze LRS. Na ustanovnem kongresu GZ LRS je bil izvoljen za prvega predsednika GZ. Po njem se imenuje tudi najvišje gasilsko priznanje »Hacetovo priznanje«, ki so ga začeli podeljevati leta 1979.

Matevž Hace

Milan Vrhovec

MILAN VRHOVEC Od 1960 dalje je bil poveljnik Poklicne gasilske brigade v Ljubljani, kjer je bil do upokojitve 1967. Po upokojitvi je bil načelnik štaba operative (poveljnik) Gasilske zveze Slovenije do leta 1980. Bil je predavatelj, kjer se je še posebno zavzemal za vzgojo sodnikov za gasilska tekmovanja, avtor številnih učbenikov med njimi dolga leta znana Gasilska taktika.

DR. BRANKO BOŽIČ je bil vrsto 13 let predsednik GZS. Med drugim si je zelo prizadeval za ohranjanje gasilske zgodovine. Bil je velik pobudnik in soustanovitelj Slovenskega gasilskega muzeja, ki se od leta 2003 po njem tudi imenuje. Napisal je veliko knjig, za gasilsko zgodovino najpomembnejši: Zgodovina gasilstva na Slovenskem do leta 1941 in 1963 ter Po poti 130-letnega razvoja gasilstva na Slovenskem.

Dr. Branko Božič

Metod Rotar

METOD ROTAR je nasledil Matevža Haceta kot predsednik GZS in vodil gasilsko organizacijo vse do leta 1976. Veliko naporov je vložil v kadrovsko rast, strokovnost in opremljenost prostovoljnega gasilstva na Slovenskem. V času njegovega predsednikovanja Gasilski zvezi Slovenije je eno leto vodil tudi Gasilsko zvezo Jugoslavije.

Miran Špicar

MIRAN ŠPICAR se je leta 1949, na prvem kongresu GSZ postavil ob bok Matevžu Hacetu in tako postal prvi poveljnik (takrat imenovan načelnik štaba operative) GZ LRS ter na tej funkciji ostal vse do leta 1965. Na XII. Kongresu, junija 1993, je bil imenovan za častnega člana Gasilske zveze Slovenije.

Anton Sentočnik

ANTON SENTOČNIK je bil na kongresu Gasilske zveze Slovenije leta 1972 prvič izvoljen za člana predsedstva Gasilske zveze Slovenije. Pri predsedstvu Gasilske zveze Slovenije je vodil strokovno-tehnično komisijo in se že takrat zavzemal za razvoj gasilske tehnike ter strokovne vzgoje. Zaradi njegove strokovnosti in doslednega dela je Tone postal leta 1984 poveljnik oziroma načelnik Gasilske zveze Slovenije. Na tej odgovorni funkciji je ostal vse do prerane smrti leta 1998.

SLOVENSKI GASILSKI MUZEJ DR. BRANKA BOŽIČA

Slovenski gasilski muzej je bil odprt 16. avgusta 1969 ob praznovanju stoletnice gasilstva na Slovenskem in hkrati praznovanju stoletnice prvega prostovoljnega gasilskega društva v Metliki. Slovenski gasilski muzej je v Metliki zato, ker je bilo tu 18. septembra ustanovljeno prvo gasilsko društvo na Slovenskem. Ustanoviteljica muzeja je Gasilska zveza Slovenije. Leta 2003 je bil muzej poimenovan po dolgoletnem predsedniku GZS, dr. Branku Božiču, ki je bil pobudnik in tudi soustanovitelj gasilskega muzeja.

Muzejski zaščitni znak je nočni stražar, ki ga je po stari predlogi narisal akademski slikar Edo Deržaj. Verza »Ne boj se za pomoč, mi bdimo dan in noč« sta vzeta s prapora gasilcev v Kamniku, ki ju je na njihovo željo napisal Oton Župančič.

Nočni stražar — zaščitni znak Gasilskega muzeja dr. Branka Božiča v Metliki

Brizgalni na ročni pogon — muzejska eksponata

SVETI FLORJAN, ZAŠČITNIK GASILCEV

V različnih prikazih, ki pripadajo legendi, je opisano, da je Florjan živel v rimski pokrajini, imenovani Noricum. Danes je to predel okoli mesta Enns-Lorch, ki leži ob istoimenski reki Enns (slovensko Aniža), blizu mesta Linz v Avstriji, v tretjem stoletju po Kristusu, v času vladavine Dioklecijana (243–316), reformatorja rimske države, ki je uvedel denarno strukturo, gradil ceste in utrdbe. Zgodovini je ostal v spominu kot okruten vladar, ki je preganjal kristjane po celem Rimskem cesarstvu, kateremu je pripadala tudi današnja Avstrija.

V nekaterih legendah je Florjan živel kot rimski častnik v Lauriacumu. Legende pripovedujejo tudi, da je bil kot častnik zadolžen za gasilstvo.

Kristjane so preganjali v času vladanja cesarjev Dioklecijana in Maximusa. Okrutni cesar je ujel štirideset kristjanov in jih po dolgem mučenju vrgel v temnico. Ko je za to slišal Florjan, ki je bil v tem času upokojeni glavni častnik v mestu Cetiumu (danes Zeiselmaur), je pohitel v Lorch in sam priznal, da je kristjan. V svojem prepričanju so ga mučili in se na koncu odločili, da ga z mlinskim kamnom okrog vratu z mostu vržejo v reko Enns.

Mučenje sv. Florjana

Reka se je ustrašila tega dejanja in Florjana izvrgla na skalo, kjer ga je pričel varovati orel z razprostrtimi krili v obliki križa. Pojavil se je tudi svetnik, ki je neki ženi pokazal, da tam leži truplo. Ženska je vpregla vole in se odpeljala z vozom do reke in truplo naložila. V strahu pred neverniki ga je pokrila s slamo in z vejami.

Vprežene živali so bile žejne in utrujene od vleke in niso mogle več vleči voza do mesta pokopa. Na prošnjo ženice je iz zemlje na površje prodrl studenec, iz katerega še danes teče voda; napojene živali so truplo odpeljale do mesta, ki ga je svetnik pokazal ženi. Zaradi vse večjega preganjanja kristjanov so ga pokopali hitro in skrivaj. Po tem pokopu so se na tem mestu pričeli dogajati čudeži.

Opisani dogodek se je zgodil 4. maja 304. leta. Zaradi tega je 4. maj proglašen za dan svetega Florjana. Tudi v Sloveniji smo od ustanovitve prvega prostovoljnega gasilskega društva leta 1869 kmalu dobili veliko društev, ki so sprejeli sv. Florjana kot svojega zaščitnika.

To se odraža z njegovo upodobitvijo na gasilskih domovih in praporih, nenazadnje je to razvidno tudi iz okrožnic gasilske zajednice Dravske banovine, ki je gasilce po župah in gasilskih četah imenovala »vitezi sv. Florjana«.

V obdobju med obema vojnama (1918-1945) so Florjana zelo častili, postavljali so mu spomenike, slike, njegovi kipi pa so bili pogosto v cerkvah in gasilskih domovih. Svoje mesto je imel tudi na društvenih praporih gasilskih društev. Dan zavetnika, 4. maj, je bil praznik, ko so gasilci organizirano hodili v cerkev ter na vajah prikazovali načine gašenja.

Od leta 1946 dalje pa se sveti Florjan preneha slaviti, bil je službeno umaknjen iz gasilskih domov in enot.

Z osamosvojitvijo naše države se sveti Florjan vrača v gasilske domove in na nove gasilske prapore.

Gasilska razstava Dotik s časom – 1700 let od smrti sv. Florjana (304 - 2004)

Ena izmed podob sv. Florjana

Primer gasilskega prapora z zadnje strani

VIRI IN LITERATURA

- Božič, dr. Branko, Po poti 130-letnega razvoja gasilstva na Slovenskem (1869-1999)
 - Božič, dr. Branko, Gasilstvo na Slovenskem do leta 1963
 - Gasilski muzej dr. Branka Božiča, Metlika
 - Jančič, Florijan, Gasilska dediščina Slovincem v ponos
 - Spletna stran www.gasilec.net
-
- Gradivo zbrala Petra Planinc, kostusinja v Gasilskem muzeju v Metliki
 - Ideja, pobuda in oblikovanje Sonja Malnarič, članica MS GZS